

UČNI NAČRT

Tematski sklop	Generacije in kulture – medsebojno razumevanje
Tema / vsebina	Generacije in kulture 1

UČNI NAČRT

Cilji	Spoznavanje pojava in pestrosti generacij; spoznavajo generacijo kot biološki in zgodovinsko-kulturni pojav.
Pojmi	Tipi generacij, »mi« zavest, »mi« in »oni«; starši in otroci, starejši – mlajši; družbene vloge generacij.
Možne medpredmetne povezave	Zgodovina, slovenščina, filozofija za otroke, likovni pouk
Dodatne informacije za učitelje	<ul style="list-style-type: none">- V fazi priprav na to temo se naj učitelj poskuša povezati z učiteljico oz. učiteljem likovnega pouka, ki bo poskrbel za kakovost fotografij, ki jih bodo naredili učenci. Iz pridobljenega materiala je mogoče pripraviti tudi šolsko razstavo z naslovom <i>Minevanje časa</i> ali kaj podobnega.- Učitelj naj poskuša čim boljše izkoristiti neposredno izkustvo, ki ga doživijo učenci ob primerjavi iste vendar različne lokacije.- Učitelj naj vodi razpravo tako, da bo poudarjal razlike med generacijami; to mu bo olajšalo delo pri definiranju samega pojma generacija.- Zelo pomembno je, da pomena pojma »generacija« ne poda oziroma ga ne servira učencem, temveč se do njega dokoplje v razpravi z učenci. Le na ta način lahko rečemo, da učitelj razvija sposobnost kritičnega mišljenja kot nujnega pogoja aktivnega državljanstva.- Učitelj naj zato obnovi spomin o tem, kaj je definicija. To mu bo omogočilo voditi razpravo tako, da bo iskal bistvene lastnosti pojma, da bo učence opozarjal, kdaj je definicija preozka, preširoka, kdaj krožna, kdaj natančna itd.
Dodatne informacije za učence	<ul style="list-style-type: none">- Učenci naj se poskušajo vživeti v vlogo reporterjev-fotografov.- Pri definiranju je pomembno samostojno razmišljanje in poslušanje ter ocena definicij sošolcev.- Povezava razgovora v šoli z vsakdanjimi izkušnjami.

DIDAKTIČNI MODELI

Ime	Definiranje pojma »generacija«
Neposredni cilji	Učitelj s primerjavo fotografij ponazori minevanje časa in spremembe, ki jih doživljajo ljudje oziroma generacije. Na ta način usmeri pozornost k nosilcem nekega življenjskega sloga in nosilcem sprememb – to je h generacijam. Nato se z učenci loti definicije pojma generacije, s čimer razvija sposobnost kritičnega mišljenja – išče lastnosti, značilne za pojem generacija.
Didaktična naloga	Učitelj pri učencih proizvede doživljanje razlik med generacijami in premislek o teh razlikah. Pri slednjem si pomaga z iskanjem najboljše možne definicije (opredelitve) pojma »generacija«. Med razpravo z učenci v primernih trenutkih uvaja druge ključne pojme oziroma učbeniško vsebino. Ves čas poskuša problematizirati posamezne odgovore in samoumevna prepričanja učencev.
Metodika-variante	
1. Fotografije	
<i>Uvod:</i> Učitelj naj priskrbi 30, 40, 50 ali več let stare fotografije kraja, kjer poučuje oziroma kjer bivajo učenci. Kakšen teden preden se loti obravnave teme o generacijah, naj učence razdeli v skupine s štirimi ali petimi člani in vsaki skupini izroči po eno fotografijo. Naloga učencev je, da se v prihajajočem tednu organizirajo, najdejo	

natančno lokacijo, ki jo prikazuje fotografija, in nato to lokacijo fotografirajo (lahko tudi posnamejo s kamero ali mobilnim telefonom). Ideja je, da dobimo dve fotografiji iste lokacije, ki se zaradi sprememb v času zelo razlikujeta. (Opomba: če učitelj tako oceni, lahko učenci kakšne stare fotografije svojega kraja predhodno najdejo tudi sami. Bistveno je, da jih teden dni pred izvedbo modela prinesejo v šolo.)

Opomba: v krajih, kjer ni mogoče najti takšnih fotografij, ali krajih, ki se niso bistveno spremenili, si lahko učitelji pomagajo s starimi fotografijami znanih mest (glej prilogo), ki prikazujejo ljudi in trge, na katerih skoraj ni bilo avtomobilov, ali kjer so zrasla nova naselja, ali so spremembe tako ali drugače na prvi pogled očitne.

Ko so fotografije zbrane, je čas za razpravo. Ta sestoji iz treh delov: prvega, kjer učitelj vprašuje, kako so se učenci medsebojno organizirali; drugega, ki vprašuje po spremembah na lokaciji, ki jo prikazujeta stara in nova fotografija; in tretjega, ki se loteva definiranja pojma »generacija«. Spodnja vprašanja predstavljajo samo eno izmed možnosti, kajti ne dvomimo, da bo izkušen učitelj, ki za nameček pozna svoje učence, zastavil druga in boljše vprašanja.

Načrt razprave z učenci:

A.

1. Ali je bila naloga težka? Ali ste imeli težave pri iskanju lokacije na fotografiji?
2. Kako ste se organizirali v skupni? Kdo je fotografiral? (Lahko da je fotografiralo več učencev v skupini – v času mobilnih telefonov to ni problem!)

B.

3. Kaj se danes dogaja na tej lokaciji? Ali so spremembe velike?
4. Ali je kraj sploh mogoče prepoznati?
5. Naštejte vse razlike, ki ste jih opazili in jih prikazujeta obe fotografiji (stara in nova)!

C.

6. Kaj, mislite, je vzrok vseh teh razlik?
7. Ali bi znali opisati, kako so živeli ljudje v času, ki ga prikazuje prva (stara) fotografija?
8. Kako pa ljudje živijo danes?
9. Razlike torej niso razvidne samo navzven, temveč se kažejo tudi v načinu življenja: naštejte te razlike!
10. Kaj pa način mišljenja? Ali je ta danes kaj drugačen, kot je bil nekoč (v času, ki ga prikazuje prva fotografija)? Pojasnite svoje odgovore!
11. **Uršula Žumer**, na primer, na tej točki predlaga ugotavljanje, zakaj je sploh prišlo do sprememb v načinu mišljenja, pri čemer si lahko učitelj pomaga s tem, da učencem za domačo nalogo poleg fotografiranja naloži še zapisovanje in risanje simbolov, ki so značilni za posamezne generacije. Ta konkretna raven nudi dodatno jasno ugotavljanje razlik in pripomore k lažjemu ugotavljanju vzrokov zanje. Ista avtorica prav tako predlaga, da učenci, ko so že na terenu povprašajo tudi ljudi, kako razumejo pojem generacija. K temu lahko dodamo še naslednje – končne izdelke takšnega raziskovanja (opremljene z intervjuji in fotografijami) lahko objavimo v šolskem glasilu, jih pošljemo na kakšen natečaj ipd.
Nekaj podobnega pravi tudi **Neža Ritlop**, pri čemer opozarja na nevarnost, da ne bi zašli v razpravo o tehnološko-ekonomskih spremembah kraja, zanemarili pa bi nosilce posameznih sprememb.
12. Ali so ljudje iz časa, ki ga prikazuje prva (stara) fotografija še med nami, so se živi? [Seveda so.] Ali se z njimi pogovarjamo? [Seveda se.] **Mojca Pregelj** opozarja, da se vsaka generacija spopada s svojimi, značilnimi problemi. Učenci lahko ugotavljajo, s kakšnimi problemi se je ukvarjala generacija s fotografije in s kakšnimi problemi se ukvarjajo današnje generacije ipd.
13. [Učitelj nekako na tej točki vpelje pojem »generacija« in se loti njegovega opredeljevanja. To lahko napravi tako, da učencem predlaga naslednje: »Zmenimo se, da se skupina ljudi, ki še živi in je ustvarila svet na starih fotografijah, imenuje generacija. Ali bi znali povedati, kaj sestavlja neko generacijo oziroma kaj natanko ta beseda pomeni?«
14. Sledi razgovor z učenci, ki je usmerjen v iskanje definicije (opredelitve) pojma »generacija«. Učitelj naj zastavlja takšna vprašanja, ki učencem omogočajo odkrivanje nujnih in zadostnih pogojev, pri čemer pazi in opozarja učence, da definicija ni preozka ali preširoka, da ni krožna, da res nastopajo bistvene značilnosti *določenca* oziroma tistega, kar definiramo itd.

[Alternativno verzijo tega modela predlaga **Mojca Pregelj**. Učenci posnamejo krajši film s kakšne šolske prireditve. V šolskem arhivu (če obstaja) poiščejo film ali fotografije podobne prireditve izpred 10, 15, 20 ali več let. Tudi to omogoči primerjavo sprememb ene generacije – denimo generacije mladih. Eksemplarično vprašanje se tako glasi: Ali se neka generacija (generacija mladih) spreminja skozi čas? Ali so bili mladi nekoč drugačni? Itd. **Uršula Žumer** predlaga še, da si lahko pred debato ogledamo tudi odlomek iz slovenskega filma

To so gadi.]

2. Minutka za generacijo

Neža Ritlop predlaga »igro« *Minutka za generacijo*, kjer učence najprej razdelimo v skupine, vsaki skupini razdelimo ustrezno gradivo in jim damo nalogo, naj s pomočjo virov pripravijo eno-minutne govore o naslednjih trditvah:

- Pokojnine omogočajo starejšim večjo samostojnost.
- Mladi so ekonomsko odvisni.
- Mladi veliko sanjarijo in imajo prevelika pričakovanja.
- Starejši se velikokrat počutijo izrinjene.
- Zdravstveno zavarovanje omogoča večjo kakovost življenja starejših.
- Srednja generacija ima največ moči in lastnine.
- Srednja generacija želi, da se ji vsi podrejajo.
- Mladi radi izzivajo.
- Prehod v zaposlitev pomeni odraslost.
- Vloga starejše generacije se je v primerjavi z nekoč spremenila.
- Želja po uspehu je največja pri srednji generaciji.
- Mladi se morajo podrežati zahtevam staršev in šole.
- Starejša generacija se premalo vključuje v javno življenje.
- Mladi se težko sprijaznijo z vlogo, ki so jim jo namenili starejši.
- Življenjski stil mladih je tesno povezan z modo.
- Mladi bi morali skrbeti za starejše.

Opomba: Pomembno je, da eno-minutni govori predstavijo dva vidika obravnavane trditve (*pro et contra*). Prav tako pomembno je, da nas te predstavitve v nadaljevanju (v razgovoru z učenci) vodijo k ugotavljanju družbenih vlog posameznih generacij (glej tudi učbenik *Državljska vzgoja in etika* (Justin, str. 8).

Drugo gradivo	<ul style="list-style-type: none">- Državljska vzgoja in etika; učbenik za 8. razred (ur. dr. J. Justin); pogl. <i>Generacije in kulture</i>.- Milharčič-Hladnik, Mirjam: Državljska vzgoja in etika; učbenik za 8. razred devetletne osn. šole; pogl. <i>Generacije in kulture</i>.- Državljska vzgoja in etika; delovni zvezek za 8. razred (ur. dr. J. Justin); pogl. <i>Generacije in kulture</i>.
Internetni / knjižni kotiček za učence	<ul style="list-style-type: none">- Markič, Olga (2000). <i>Logiški pojmovnih za mlade</i>. Šentilj: Aristej.- Marjana Moškrič (2002). <i>Ledene magnolije</i>. Ljubljana: Cankarjeva založba.- Dim Zupan (1994, 2005). <i>Leteči mački</i>. Ljubljana: DZS.- Igor Karlovšek (2004). <i>Gimnazijec</i>. Ljubljana: Mladinska knjiga.- Anton Ingolič (1973). <i>Gimnazijka</i>. Ljubljana: Mladinska knjiga.- Lenart Zajc (1998). <i>5 do 12</i>. Ljubljana: Mladinska knjiga.- Lenart Zajc (2001). <i>Zguba</i>. Ljubljana: Mladinska knjiga.- Lenart Zajc (2002). <i>Zgodbe iz temé</i>. Ljubljana: Educy.- Lenart Zajc (2004). <i>Hevimetal</i>. Ljubljana: Tuma.
Internetni / knjižni kotiček za učitelje	<ul style="list-style-type: none">- Markič, Olga (2000). <i>Logiški pojmovnih za mlade</i>. Šentilj: Aristej.- Šuster, Danilo (1998). <i>Moč argumenta: logika in kritično razmišljanje</i>. Maribor: Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru.- http://www.solski-razgledi.com/09-2004/vsebina.html (20. 08. 2008).- Revija: <i>Zgodovina v šoli</i>. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.- Božo Repe (1998). <i>Svet mojih staršev : oris kulturnih in gospodarskih sprememb ter način življenja v petdesetih in šestdesetih letih</i>. <i>Zgodovina v šoli</i>; št. 2, 1998. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.- Janez Musek (2000). <i>Razlike v vrednotnih usmeritvah med generacijami</i>. <i>Anthropos</i>; 1. 32, št. 1/2, 2000. Ljubljana: Društvo psihologov Slovenije: Slovensko filozofsko društvo.- Ule Mirjana (2000). <i>Mladina '98 [Elektronski vir] : socialna ranljivost mladih = Youth '98: social vulnerability of youth</i>. Ljubljana : Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov.- John R. Gillis (1999). <i>Mladina in zgodovina</i>. Zbirka <i>Dialogi</i>. Šentilj: Aristej.- <i>Otroci in mladina v prehodni družbi – zbornik</i> (2005). Maribor: Aristej.- Michael Haralambos & Martin Holborn (1999). <i>Sociologija: teme in pogledi</i>. Ljubljana: DZS.

	- Andrej Adam (2005). Branje kot filozofiranje: Gimnazijec. Otrok in knjiga: revija za vprašanja mladinske književnosti. Letnik 32, št. 64, str. 15-24. Maribor: Mariborska knjižnica.- Aleš Čar (1999). Pasji tango. Knjižna zbirka Beletrina. Ljubljana: Študentska založba.- Dušan Čater (2002). Ata je spet pijan. Knjižna zbirka Beletrina. Ljubljana: Študentska založba.

Priloga

14. maj 1961, Maribor

Bloki na Taboru - Ljubljanska ulica in železniški prehod. (avtor fotografije: Jože Gal)

Komentira: MBH (1.5.2007 16:18:23)

Maribor v maju 1961. Ni veliko sprememb... Lep pozdrav prijateljem po svetu.

Komentira: HHM (1.5.2007 17:06:59)

"Obratuje" ta železniški prehod še danes? Lesenega plota zagotovo ni več.... Lp vsem, lepo nedeljo želim.

Komentira: VE (1.5.2007 18:17:34)

HHM... Ta železniški prehod seveda še "obratuje". Morda bi bilo bolje, da bi bila zapornica pred vlaki. Vlakov je na dan le nekaj deset, avtov pa deset tisoč. Pa lep pozdrav.

24. april 1961, Maribor

Delavci na poti iz službe - Tovarna avtomobilov Maribor (TAM) (avtor fotografije: Jože Gal)

27. april 1961, Celje
Center Celja (avtor fotografije: Jože Gal)

6. julij 1960, Maribor
Promet na Trgu revolucije (avtor fotografije: Jože Gal)

Komentira: S.M. (20.9.2005 11:19:13)

Meni se zdi, da je danes tukaj enosmerni promet. LP

Komentira: Preteklost (11.1.2008 19:43:53)

Eto krozni promet, toti pa je ostal se danes menda? (IP komentatorja: 194.152.13.151)

4. februar 1961, Murska Sobota

Avtobusna postaja v Murski Soboti je vedno polna čakajočih potnikov - včasih se tudi zgodi, da za vse v avtobusu ni prostora. (avtor fotografije: Jože Gal)

Komentira: **NINA** (14.5.2007 20:22:14)

NIKOLI VEČ NE BO TAKO LEPO KOT JE BILO

Komentira: **prijateljica** (15.5.2007 9:38:59)

Včeraj sem bila v Mariboru. Sestanek, morda nič posebnega. Moj Maribor, moje Pohorje, vse zeleni, češnje, hruške. Razvanje v zelenju. Hitra cesta in železnica sta moj Maribor razdelila, iščem koščke kamor obesiti nostalgijo, vse diši kot nekoč, vendar to ni isti moj Maribor. Tega bi bilo potrebno udomačiti, bi rekel mali princ, potrebno bi bilo znova poiskati prijatelje, znova posvetiti popoldneve Pohorju in Sidru, znova z ljubim pohajati po parku, znova najti moj Maribor.

Komentira: **solar** (18.5.2007 17:46:32)

se strinjam s teboj prijateljica, tudi jaz ne morem najti moj stari maribor, prevec je zgrajen ,pa brez plana ,da se obdrzi ta lepi nas maribor, pa zeleno pohorje, kje so casi ko smo pes hodili na pohorje ,pa na vse te koce ,mariborska, pa kagarjev ,pa zidanskov pa glazuta,, vse je izginilo ,ali pa je prenovljeno ,,res skoda, pa lep pozdrav vsem

Komentira: enamona (15.1.2008 19:56:29)

Jaz pa se spomnim, kako smo se otroci lahko igrali v avtobusih, ko so jih pripeljali nazaj v garažo. V njih pa je bilo vse polno blokcev, iz katerih so sprevodniki trgali vozne karte. Pa še na tistem prostoru pri zadnjih vratih je bilo tako fajn sedeti. Včasih nas pa je kakšen šofer še zapeljal v garažo. (IP komentatorja: 213.161.5.43)

Komentira: Pubi (16.1.2008 17:24:14)

....ja zaj si nobeden tega niti zaželel ne bi. Mi smo pa na vsak buldožer ali traktor skakali, da smo se lahko malo pelali....! Lp Pubi (IP komentatorja: 86.61.30.62)

Komentira: fapofka (17.1.2008 19:31:54)

zelo lepo je slisat malo vase klepetanje, ampak nekaterim vasim frendom pa le povejte, da se morajo tudi v drugih "klepetalnicah" obnasat spostljivo, ne pa fuj, pfuj, sramotno za vse nas dilarje (IP komentatorja: 194.152.9.94)

2. junij 1961, Maribor

Glavni trg ob 14 h (avtor fotografije: Jože Gal)

Komentira: Vladimir Gajšek: Ni topolov
(31.3.2008 20:04:04)

Vladimir Gajšek Ni topolov - Panoramska slika pove o Glavnem trgu in Gosposki ulici tam zadaj vse danes je pač vse zazidano zazidano zazidano in topoli so izginili